

Бабушко С. Р.,

Попович С. І.

*Національний університет фізичного
виховання і спорту України*

ЗНАЙОМСТВО МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ З ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИМИ ТУРИСТИЧНИМИ РЕСУРСАМИ ЗАСОБАМИ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ

Історико-культурні туристичні ресурси (музеї, пам'ятники і пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями, життям і діяльністю видатних представників науки, техніки, культури, а також унікальні архітектурні та етнографічні пам'ятки) є чи не найрепрезентативніші туристичні ресурси з поміж природних та тих, що демонструють сучасні здобутки країни в промисловості, будівництві, сільському господарстві, науці і культурі, медицині та спорті. Знайомство майбутніх фахівців сфери туризму з туристичними ресурсами усіх груп, їх вивчення та використання у туристичній діяльності мають потужний виховний потенціал, сприяють формуванню патріотизму, поваги і бажання зберегти народні традиції та ремесла, примножити духовну й культурну спадщину своєї Батьківщини. Разом з тим, саме знайомство з історико-культурними туристичними ресурсами відіграє значну роль у становленні майбутнього фахівця. В освітньому процесі профільних закладів вищої освіти активно використовуються інтерактивні та інноваційні методи, щоб майбутні фахівці знали й любили історію рідного краю, були спроможними любити його та популяризувати, ділитися своєю любов'ю з іншими.

З цією метою, науково-педагогічні працівники активно впроваджують інноваційні методи навчання з фахових дисциплін, зокрема метод віртуальних екскурсій, які нині є не лише засобом цікаво та пізнавально провести своє дозвілля, ознайомитися з експозиціями всесвітньо відомих музеїв, але й набути корисних практичних навичок для майбутнього фаху. Завдяки віртуальним екскурсіям світ став доступнішим і відкритішим, що уможливило відвідування віртуальними туристами популярних і не дуже туристичних destinations, відомих

і невідомих куточків у будь-якій обраній країні. Їх асортимент є доволі багатим, однак для того, щоб знайти свого споживача, потрібно вивчити наявні пропозиції таких екскурсій.

Віртуальні екскурсії є предметом досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців. Разом з тим, варто відмітити, що їх досліджують у більш широкому контексті, а саме в межах цифровізації туризму. В українському науковому дискурсі питання використання цифрових технологій в екскурсійній діяльності перебувають в колі наукових інтересів О. Ахмедової [1], Т. Марусей [2], О. Коваленко [3], А. Аніщенко [4] та ін.

Аналіз наукових праць вітчизняних дослідників свідчить, що за межами їх інтересів залишаються вивчення ринку 3D екскурсійних послуг та з'ясування попиту, методики створення віртуальних екскурсій, використання віртуальних екскурсій в якості інноваційних навчальних засобів. Зважаючи на викладене, **мета статті** – проаналізувати асортимент пропозицій віртуальних екскурсій на українському ринку туристичних послуг та визначити, які туристичні ресурси найчастіше використовуються для створення віртуальних екскурсій,

Відмітимо, що до наукового обігу стрімко ввійшли нові терміни, пов'язані з віртуальними екскурсіями. Надзвичайно популярними стали терміни «3D тур», «віртуальний тур», «віртуальна екскурсія». Проте, як свідчить здійснений аналіз, їх сутність все ще чітко не визначена. Як правило, під «віртуальним туром» розуміють послідовність декількох об'єднаних панорамних фотографій, між якими, в процесі перегляду, можна візуально переміщуватись, використовуючи спеціальні переходи, і взаємодіяти з об'єктами, що є частиною зображення, з метою отримання додаткової інформації. Однак, враховуючи, що «віртуальний» у перекладі з англійської означає «створений завдяки комп'ютерному моделюванню для симуляції/відтворення реальних об'єктів та діяльності [5], синонімічне використання цих двох термінів стане хибним, при застосуванні іншої, а не 3D технології.

Аналізуючи роль і місце «віртуальної екскурсії» у розвитку сфери туризму та її подальшій цифровізації, пропонуємо під «віртуальною екскурсією» розуміти моделювання місця, що існує в реальності, за допомогою відео показу

послідовних нерухомих чи рухомих зображень, що супроводжуються такими мультимедійними елементами, як розповідь, текст, музика та інші звукові ефекти.

У своєму аналізі увагу звертаємо, насамперед, на ті можливості створення та проведення віртуальних екскурсій, які не потребують додаткових засобів чи спеціалізованого обладнання для підтримання системи віртуальної реальності. Єдиною вимогою є наявність особистого комп'ютера, доступу до швидкісного інтернету, браузера Google Chrome та власний Google акаунт. Такі обмеження зумовлені тим, що цей браузер є одним із найпопулярніших серед споживачів, зокрема українських, оскільки він використовується як у комп'ютерах, так і мобільних пристроях. Крім того, медіа продукція від Google є доволі різноманітна, безкоштовна, легка в користуванні, а відтак популярна.

Аналіз онлайн пропозицій дозволив нам виокремити і класифікувати наявні нині віртуальні екскурсії відповідно до історико-культурних туристичних ресурсів, що використовуються для створення віртуальних екскурсій.

Побутує думка деяких вітчизняних науковців, що віртуальні екскурсії можливі виключно до музеїв народної архітектури та українського побуту. Так, Т. Марусей вважає, що віртуальні екскурсії в Україні поки що обмежуються лише історичними або етнографічними музеями [2]. Попри таку думку, аналіз пропозицій, знайдених в інтернет-просторі, свідчить про їх значне розширення та зміни в сутності та асортименті, які насамперед залежать від туристичних ресурсів, які використовуються для їх створення.

Аналіз інтернет-пропозицій на ринку українських туристичних послуг дозволив виокремити таку їх тематичну спрямованість.

Віртуальні екскурсії до музеїв народної архітектури та українського побуту:

- Національний музей народної архітектури та побуту України (Пирогове);
- Музей народної архітектури і побуту у Львові «Шевченківський гай» (Львів);
- Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини

(Переяслав-Хмельницький);

- Закарпатський музей народної архітектури та побуту (Ужгород);
- Центр народознавства «Мамаєва Слобода» (Київ);
- Запорізька Січ - Національний заповідник «Хортиця» (Запоріжжя);
- Резиденція Богдана Хмельницького (Чигирин).

Віртуальні екскурсії музеями України. Новинками у цьому сегменті є 3D відвідування: Музею цивільного захисту «Зірка Полин» у м. Чорнобиль, де відвідувачі можуть ознайомитися з жахливою трагедією на ЧАЕС; Національного музею «Чорнобиль» у м. Київ, де представлено майже 9000 унікальних експонатів, кожен з яких пройшов перевірку на радіоактивність, очищення та дезактивацію; Меморіально-освітнім комплексом пам'яті жертв тоталіризму та збройних конфліктів «Родинна пам'ять», в якому розповідається життя шосткінців під час війни, їхні долі та історію деяких сімей; Національним музеєм космонавтики ім. С. П. Корольова у м. Житомир. Ці пропозиції віртуальних екскурсій створено за підтримки Українського культурного фонду.

Віртуальні екскурсії до меморіальних музеїв. Пропозиція таких екскурсій стрімко зростає у відповідь на попит. Меморіальні музеї створюють власні 3 D екскурсії з метою залучити більше відвідувачів, серед популярних назовемо: кабінетами відомих науковців, наприклад академіка П.Г. Костюка, академіка О.О. Богомольця, академіка В.М. Глушкова, меморіальний музей академіка Є.О. Патона та кабінет Б.Є. Патона, музейною кімнатою М.М. Гришка, меморіальними музеями О.В. Палладіна та академіка Г.С Писаренка.

Віртуальні екскурсії до окремих пам'яток, наприклад до автентичних дерев'яних церков Карпатського регіону України, 8 з яких включені до світової спадщини ЮНЕСКО: Церква Вознесіння Господнього, Ясіня, Рахівський район, Закарпатська область; Церква Зішестя Святого Духа, Потелич, Жовківський район, Львівська область; Церква Зішестя Святого Духа, Рогатин, Івано-Франківська область; Церква Пресвятої Трійці, Жовква, Львівська область; Церква Різдва Пресвятої Богородиці, Нижній Вербіж, Коломийський район, Івано-Франківська область; Церква Святого Архангела Михаїла, Ужок, Великобerezнянський район, Закарпатська область; Церква Святого Юра,

Дрогобич, Львівська область; Церква Собору Пресвятої Богородиці (Святого Дмитра), Матків, Турківський район, Львівська область.

Віртуальні екскурсії замками та палацами України: Золочівський замок (м. Золочів), палац Потоцьких (м. Львів), Підгорецький замок (с. Підгірці), палац Кирила Розумовського (м. Батурин), Олеський замок (сmt Олесько) [6].

Віртуальні екскурсії виставками, художніми галереями та художніми музеями. Показовими є 3D екскурсії:

- Національним музеєм мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків, де відвідувачі можуть ознайомитися з художнім зібранням видатних українських благодійників та роздивитися картини детально, оскільки вони якісно оцифровані;

- Музеєм західного та східного мистецтва у м. Одеса, де представлено одну з найкращих колекцій творів зарубіжного мистецтва в Україні;

- Національним музеєм ім. Андрія Шептицького у м. Львів, що містить одну з найповніших колекцій пам'яток вітчизняної культури та мистецтв.

Аналіз пропозицій засвідчує, що на українському ринку туристичних послуг домінують віртуальні екскурсії до краєзнавчих та етнографічних музеїв. Натомість, віртуальні екскурсії до художніх галерей та виставок на українському ринку є поки що малочисельними. На наше припущення, мале представлення цієї категорії віртуальних екскурсій пояснюється ще й тим, що працівники музеїв України швидше мобілізувалися і використовують можливості ІКТ у своїй музейно-просвітницькій діяльності.

Зростання рівня зацікавленості віртуальними екскурсіями, зокрема до культурно-історичних пам'яток, відобразилася в тенденції *популяризації культурної та історичної спадщини*. Так, в Україні завдяки співпраці українського уряду з компанією Google було започатковано проєкт «Автентична Україна». Мета проєкту – збереження й популяризація культурної та історичної спадщини України. Інтернет платформа цього проєкту складається з 2-х частин – «Матеріальна культурна спадщина» та «Нематеріальна культурна спадщина». Перша частина містить авторські тексти-описи, аудіо та відеоматеріали, ілюстрації, 3D-зображення і віртуальні тури Україною [7].

В цьому контексті, з метою популяризації історико-культурних ресурсів м. Київ серед звичайних та віртуальних туристів створено віртуальну екскурсію столицею, яка включає в себе понад 50 локацій історичного середмістя, - «Ворота в Київ». Прикметно, що ініціатива створення цієї екскурсії належить саме майбутнім фахівцям сфери туризму.

Екскурсію створено у надзвичайно зручному для користування форматі слайдера. Онлайн-туристу необхідно перейти на сторінку екскурсії з персонального комп'ютера, планшета чи смартфона та погортати слайди вперед чи назад. 50 локацій київського середмістя супроводжуються додатковими слайдами, цифровими паспортами, відеоблогами, фотографіями та відео. Завдяки діджиталізації історико-культурних туристичних ресурсів, розробці QR кодів майбутні фахівці сфери туризму безпосередньо знайомляться з ресурсами, набувають необхідних навичок створення та проведення екскурсій, удосконалюють свої професійні вміння зацікавити аудиторію.

Ще однією тенденцією, що простежується в ході здійсненого аналізу, можна вважати *стрімке розповсюдження пропозицій віртуальних екскурсій через соціальні мережі*. Завдяки їм створені віртуальні екскурсії швидко знаходять свого споживача. Відмітимо, що легкість і доступність інструментів для створення віртуальних екскурсій сприяє їх стрімкому поширенню та популярності.

Таким чином, віртуальні екскурсії за своєю тематичною спрямованістю є доволі диверсифікованими, в залежності від типу туристичних ресурсів, що використовуються для їх створення. Разом з тим, український ринок поки що пропонує віртуальні екскурсії переважно до музеїв. Проте, серед споживачів стають популярними й наукові віртуальні екскурсії, екскурсії історичними місцями України. Асортимент віртуальних екскурсійних послуг збагачується завдяки безкоштовним онлайн сервісам, які уможливають створення власних, індивідуальних чи авторських екскурсій. А завдяки соціальним медіа такий продукт швидше знаходить свого споживача.

Зважаючи на викладене, можна констатувати, що віртуальні екскурсії є не лише ще одним перспективним напрямом розвитку вітчизняного туризму,

особливо в умовах коронавірусної кризи та в пост-пандемічний період, але й ефективним засобом ознайомлення майбутніх фахівців сфери туризму з історико-культурними туристичними ресурсами.

Список використаної літератури та джерел:

1. Ахмедова О.О. Можливості використання світового досвіду розвитку інновацій у сфері туризму в Україні. Вісник Харківського національного університету ім Каразіна. 2018. № 1. С. 32-37.
2. Марусей Т. Віртуальна екскурсія як напрямок розвитку сучасного туризму. Економіка та суспільство. Вип. 26/2021. 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-75>
3. Коваленко О. В. Використання віртуальних екскурсій як сучасних форм організації навчального процесу. 2019. URL: <https://cutt.ly/7RbnSFG>
4. Аніщенко А. П. Віртуальна екскурсія як засіб соціальної реабілітації осіб третього віку. 2019. URL: <https://cutt.ly/mRbIfH8>
5. Definition of “virtual” Collins English Dictionary. URL: <https://cutt.ly/hRbkHS0>
6. Нікуліна А. Віртуальні мандри: замки та палаци України. Otium портал. 2020. URL: <https://cutt.ly/QRbEKEP>
7. Якимчук О. Проект «Автентична Україна». Український центр культурних досліджень, 2019. URL: <https://cutt.ly/0RbI9YK>